

Crònica de LA SELVA

Muntanyes de la Selva. Bella estampa d'una província que frueix d'un paisatge sens parió. Més ai! que aquesta riquesa natural no pas sempre ha servit de recreació dels ulls i delitoses excursions on sadollar la set de quietut i esbarjo de les gents d'enguany, frisosos de fugir de l'ambient carregós de les ciutats.

Indrets selvatans que serveixen la petja d'uns temps propers encara a la història dels nostres dies i d'uns homes mancats de consciència que sembraren el terror arreu aquestes contrades. Trabucaires, bandolers, munió d'indesitjables que infestaren les nostres comarques al darrer segle i que deixaren uns records escruixidors.

Basant-nos en la narració de Mn. Cinto Verdguer, començarem pel següent fet:

Un tal Bou, que a la fi va ésser afusellat a Vic, anà un dia amb tota la seva quadrilla a Cal Subirà de Sta. Creu, i encarant el trabuc al propie-

Els bandolers a LA SELVA en el segle XIX

tari, li demanà diners. El Subirà li presentà una mesura plena d'unces d'or. I al moment quedà esglaiat en veure que el Bou es treia el sabre. «— Ara sí que és arribada la meva fi —» pensà el Sobirà. Però el bandoler, tranquilament, va passar l'arma per sobre la mesura fent-la servir d'arrassadora. Les unces rodolaren per terra i un de la partida, lleuger com una llebre, s'abaixà a collir-les. «—Alto!—», digué En Bou, «—aquestes no ens pertanyen; a cadascú el que sia seu». Els bandolers se n'anaren i el propietari respirà alleujat.

Passats uns dies va tornar el sequaç d'En Bou aprofitant que aquest era fora, per demanar aquell sobrant, però no va poder sortir amb la seva. Tan punt va arribar davant la casa es trobà que de les finestres li etzibaren un raig de foc. Tot seguit girà cua i encara corre. No es pensava el lladre de camí ral que els mossos d'esquadra vigilaven la propietat.

per Maruja Arnau i Guerola

* * *

El Mas Oller, a Cassà de la Selva, va ésser dels més castigats en tots sentits. En diverses ocasions havia estat cremat i saquejat i per acabar de rematar-ho, acabada la guerra de la Independència continuaren els sofriments del propietari, víctima altra vegada dels bandolers. Ell mateix ens ho relata i tot llegint, ens sentim transportats a aquells moments de terror:

«Vuy dia 21 de maig del any 1811 vingeran los lladres arobarnos a / 8 horas del bespra que estigeran afins pasat las 11 horas de nit quens / beram ab grans treballs per 3 begades bas asser ampres per degollarme teninme lo sabre a punt de degollarme, la mia mara o madrastra tenia la casola per cupsar la sanch podeu pensar quins treballs per mi y per ella fenli fer aquells traydors podeu pensa quin dulo per la mia Mulle dienli al teu oma degullat sera si tu no traus els diners. — Geroni Oller y / Axidas pages.»

* * *

Cap a finals de la primera meitat del darrer segle succeí un cas que encara es parla a Riudarenes i els seus voltants:

Un jorn fred del mes de novembre, l'amo de Can Mundet de Caulés, Josep Mundet Riquer, tornava de mercat de Cassà de la Selva, cavaller sobre una mula. Entre les 7 i 8 del vespre aproximadament, ja prop de casa seva, l'esperaven apostats tres homes armats. El detingueren, i lligant la mula a una alsina molt grossa, se l'endugueren a una cova no gaire lluny de Llorà. El primer que van fer va ser tapar-li els ulls perquè no s'adonés del lloc on passaven. Quan ja fou

alliberat, explicà que el feren travessar el Ter diverses vegades per desorientar-lo. Tot això a peu. També es sapigué després que dos d'altres facinerosos restaren fent guàrdia vora la casa i que un d'ells era un mosso que havien tingut. L'avi Mundet el va conèixer de seguit però es guardà be prou de manifestar-ho.

No trigà gaire la seva esposa en rebre dues cartes demanant el rescat que li varen fer escriure al propi Mundet, obligat pels bandolers. Totes dues deien poc més o menys el mateix, tan sols que la darrera manifestava que si en el termini assenyalat no entregava 800 unces d'or el matarien. Finalment, fixava la manera de fer efectiva aquesta entrega. Deia així: «...La persona que porti els diners portarà un cistell al braç i un mocadó lligat a la munyeca; passarà per Sant Gregori i en arribant a la carretera de Canet d'Adri s'aturarà i agafant dos pedres, una a cada mà, donarà tres cops. Si no contesten hi tornarà fins que responguin als tres pics. Sobretot que per el camí no s'aturi a beure a cap Hostal i que vagi sol, del contrari posaria en perill la meua vida».

Ja es pot suposar l'esglai de la pobra senyora, que tot seguit s'hi afanyà per enviar els diners del rescat. A la cova, però, li feien molt bona vida. Sovint li donaven pollastre, que sempre era molt calent, acabat de sortir del foc. Això demostra que molt aprop hi havia una casa els amos de la qual eren còmplices. Els millors talls els hi donaven en ell. El capità de lladres li demanava amb freqüència: «—Josep, teniu tabac?—» Si deia que no, el capità feia estendre una flassada a terra i exigia als altres bandolers que deixessin allí tot el tabac que tenien. Aleshores, l'avi Mundet podia fumar tranquil·lament.

INDRETS
SELVATANS. — *Boscú-
ries adients per cau del
bandolerisme.*

El primer dia, en arribar al vespre, digué el capità al presoner: «—Josep, si voleu dir el Rosari ja podeu començar—». Aquest li contestà que a casa seva el dirigia ell, però ara no era l'amo i que per tant, li tocava de fer-ho al capità. Així es va fer, i un cop acabat, resà un Parenostre a Sant Ferriol perquè els protegís en les seves empreses, i un altre a Santa Rita. L'avi Mundet mai no se'n va recordar per quina intenció resaven aquest últim.

L'antic mossò de Can Mundet li preguntava freqüentment:

«—Josep, no em coneixeu?»

I el presoner contestava, tot fent-se el murri:
«—No vos recordo de res.»

Temia que si contestava afirmativament no el fessin desaparèixer després d'haver cobrat el rescat.

Passats quinze dies de permanència a la cova, una nit, cap a la matinada, s'adormiren els guardians; abans havien celebrat un gran àpat i el vapor del most se'ls hi pujà al cap. Per més que les cames li tremolaven com fulles d'arbre, En Mundet trobà arribada l'hora d'escapolir-se. Se n'assegurà que en efecte, els lladres estaven ben adormits; s'encomanà a Déu i après de prometre fer construir un altar a la Mare de Déu d'Argi-

INDRETS
SELVATANS. — *Boscú-
ries adients per cau del
bandolerisme.*

mon (l'ermita de la qual pertany a L'Esparra), i un vestit daurat de gran valor a la Mare de Déu de la Misericòrdia d'Anglés si aconseguia arribar bo i sà a casa seva, es va persignar i saltant un a un tots els cossos dels centinelles que se li atravesaven a la sortida de la cova, fugí en direcció desconeguda. Començava a fer-se clar i això li va permetre de veure una dona que suposà podia ésser la còmplice i cuinera dels lladres. No gaire lluny d'aquells indrets va trobar una casa i trucà. Era ca l'Alcalde de Llorà a qui explicà l'aventura. L'home el va rebre molt amatent i d'immediat va fer aixecar el sometent, més quan arribaren a la cova dels lladres ja havien desaparegut.

Aquell mateix dia, un mosso de Can Mundet que enviava la mestressa amb els diners del rescat, trobant-se a posta de sol a l'Hostal de la Barca, entrà a beure, fent cas omís del que deia la carta de l'amo. D'allí estant sentí la conversa de l'hostaler que explicava a uns traginers que no gaire lluny s'havia escapolit un pres dels lladres. El nom que esmentava l'hostaler tan sols coincidia amb el del seu amo en les últimes síl·labes, però pensà que bé podria tractar-se d'ell. Així que determinà de tornarse'n enrera ell i unces. Va tenir una gran sorpresa i alegria en trobar-se'l ja a la casa sense que res li hagués passat.

L'avi Mundet complí les prometes que va fer a la cova de Llorà i va regalar el nou altar a la Mare de Déu d'Argimon i el vestit daurat a la Verge de la Misericòrdia d'Anglés.

* * *

Cal esmentar també les quadrilles de bandolers que infectaren aleshores el «camí ral». La solitud dels indrets feia veritable basarda i a no

ser pels hostals que de tant en tant es trobaven, els camins deserts no invitaven a traslladar-se d'un lloc a l'altre si no hi havia pura necessitat. Per travessar la carretera de Tordera a Girona es requeria un bon revestiment de valentia. Sort que l'esperança de trobar al llarg del camí els hostals de «La Pequeña», «Cal Coix», i «La Granota», que ja existien llavors, donaven una mena de tranquil·litat als pobres viatgers que no tenien cap més remei que posar-se en camí per un que altre motiu.

Per anar als mercats de Sta. Coloma i Girona els carruatges havien de travessar l'anomenat «Sot de terra negra» voltat de boscos selvàtics, i quan menys s'ho esperaven, sortien els bandits de l'espessor per robar-los i de vegades, no tenien prou amb això i cometien els crims més reprobables.

Teatre de fets de bandolers esdevingué l'Hostal de Cal Coix. En el temps de referència, els hostals servien per a tot i feien de refugi d'homes i cavalleries els dies crus de l'hivern i d'hospital quan la necessitat apremiava. En el darrer atrac dels bandolers que tingué lloc cap aquelles contrades, fou pres el capità de la quadrilla, ja ferit. Els guàrdies el dugueren a Cal Coix i allà se li va fer la cura d'urgència i es procuraren tots els mitjans humans per què guarís. De totes se'n van tenir de veure els hostalers dels temps pretèrits.

Mai més no acabariem de narrar episodis d'aquest estil que hem sentit explicar o que deixaren escrits els protagonistes, però els fets que hem esmentat poden donar una lleugera idea del que foren els bandolers i de la constant inquietut que el país vivia.